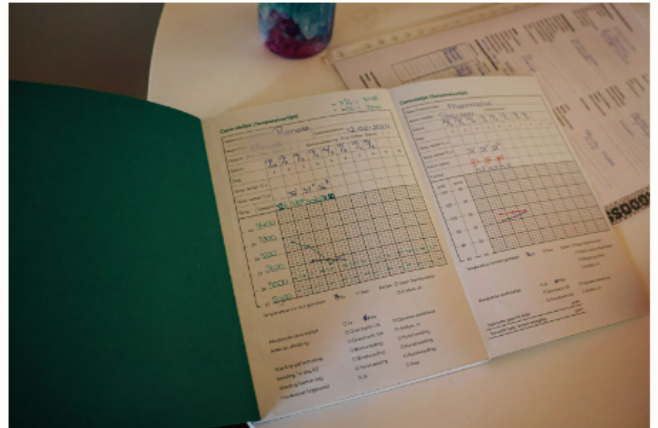

Kraamzorg, een uniek beroep dat dreigt te verdwijnen

Halverwege tussen een verloskundige en een kinderverzorgster is "kraamzorg" alleen te vinden in Nederland. Achter een beroep waar buitenlanders van dromen, liggen lage lonen en ongewone werktijden. De sector heeft moeite met het werven van mensen.

Renate heeft twee kinderen van 15 en 11 jaar oud. Maar bijna elke dag zorgt ze voor die van anderen. En hun ouders. Deze 39-jarige moeder is kraamverzorgende. "Kraam", een Nederlands woord dat alles omvat wat te maken heeft met postnatale zorg. "Zorg", wat "zorg" betekent. Kraamzorg is ruim 100 jaar geleden ontstaan en bestaat alleen in Nederland. Gedurende acht tot tien dagen gaat ze naar het huis van een gezin dat net een baby heeft verwelkomd. Gedurende 49 uur begeleidt ze de nieuwe ouders op medisch, organisatorisch en emotioneel gebied. En tot 80 uur in geval van complicaties.

Om half negen, vrijdag, begint haar werkdag. Renate parkeert haar witte Chevrolet Spark op de parkeerplaats van een woonwijk in Ursem, een dorp ten noorden van Amsterdam. Geen voorbijgangers in zicht, alleen het gezang van vogels. De vrouw van 1 meter 90, met zwarte haren in een knot, klopt zonder aarzeling op de groene deur van één van de rode bakstenen gebouwen. Nummer 18. Over haar schouder draagt ze een roze schoudertas. Binnenin: een thermometer, een boek, een klein blauw laken met panda-gezichten (weegdoek), beschuitjes en een weegschaal.

De kraamzorg weegt en meet dagelijks de temperatuur van de pasgeborene. Deze noteert zij in het medisch dossier. © Amélie Courtet / Kanaal

Het ontvangen van kraamzorg is een recht in Nederland, gedekt door de sociale verzekering. Gezinnen betalen alleen een bijdrage van vier tot vijf euro per uur. In totaal maakt meer dan 98% van de ouders er gebruik van na de bevalling.

Onder hen zijn Tijmen en Sharona. Ze openen de deur, nog in pyjama. Samen sinds vijf jaar, getrouwd sinds januari, zijn ze maandag ouders geworden van een dochtertje, Olivia. Zes letters, geschreven en gevierd op tien felicitatiekaarten die aan de deur naar de eerste verdieping van

het huis hangen. Olivia ligt in de armen van haar moeder. Haar ogen gesloten. "Hoe was de nacht?", begint Renate. Goed nieuws: het vier dagen oude meisje sliep voor het eerst in haar eigen bed.

"Ouders helpen hun eigen kind te leren kennen"

Voordat ze kraamzorg werd, was Renate hondentrimster. Drie jaar geleden besloot ze zich om te scholen om het beroep uit te oefenen waar ze als jongere van droomde. "Ouders helpen hun eigen kind te leren kennen, te begrijpen, dat is wat ik het leukst vind," zegt ze terwijl ze naar het stel kijkt naast het bed van hun baby. "Als ik aankom, de baby in de kinderwagen ligt, de ouders in paniek zijn en ze me vertellen 'we weten niets!' en dan tegen de achtste dag zijn ze zelfstandig. Dan is het voor mij geslaagd!"

Olivia, hun eerste kind, werd geboren op maandag 12 februari 2024 om 19.44 uur. © Amélie Courtet / Kanaal

Voor Tijmen en Sharona is de aanwezigheid van Renate een opluchting. "Ik voel me veel zelfverzekerder en minder alleen. Als er iets mis is, weet ik dat ik haar kan vragen. De borstvoeding was in het begin extreem pijnlijk. Dankzij haar advies gaat het nu veel beter." De vader vindt moeilijk de woorden: "Een kind krijgen is zowel de meest geweldige als de meest angstaanjagende ervaring. Ze stelt ons gerust, leert ons hoe we de baby moeten vasthouden, hoe we haar moeten baden, haar luier moeten verschonen." Hij voegt eraan toe, verrast: "Ik wist niet dat dit beroep alleen in Nederland bestaat."

"Alleen België en Engeland hebben een vergelijkbaar systeem, maar dit is niet inbegrepen in het basispakket, zoals in ons land," legt gezondheidsspecialist Fleur Lambermon uit, doctoraatstudent aan Radboudumc. "In de meeste andere Europese landen blijven vrouwen die net bevallen zijn langer in het ziekenhuis dan in Nederland. Voor ons is deze periode relatief kort." Ongeveer vier tot zes uur na de geboorte.

Fleur Lambermon is, net als 13 tot 14% van de Nederlandse vrouwen, thuis bevallen van haar twee kinderen - in Frankrijk geldt dit slechts voor 0,14% van de moeders. Maar dit aantal is drastisch gedaald: in de jaren '70 vond 70% van de geboorten in Nederland thuis plaats.

Lang was thuis bevallen de norm. De "thuisbevallingscultuur" werd zelfs in 2020 toegevoegd aan de lijst van Nederlands immaterieel erfgoed.

In de tweede helft van de 19e eeuw werden zwangere vrouwen en zuigelingen thuis verzorgd door verpleegsters. Ze waren zeer slecht opgeleid. De zuigelingensterfte was schrikbarend hoog. In 1900 stierf één op de zeven kinderen voor hun eerste verjaardag. Vijftig jaar later werd daarom een opleiding opgericht. Kraamzorg werd geboren.

Helpt minder postpartumdepressies

Vanuit het buitenland wordt het beroep bewonderd en neergezet als "de" oplossing in de strijd tegen postpartumdepressie. De eerste die hier reclame voor maakte was Delphine Petit-Postma. Zittend aan de tafel van café Lely in Amsterdam geeft ze "met plezier" talloze interviews. Met zelfvertrouwen streeft de kraamverzorgende ernaar "het beste beroep ter wereld" naar Frankrijk te exporteren.

In haar blauw-witte trui, altijd een sjaal om haar nek, roert de Française in haar cappuccino. Dagelijks geruststellend voor moeders: "Het is normaal dat je je een beetje verdrietig voelt." Maar ze waarschuwt: "Als je over een maand gevoelens van verdriet, schuld en intense vermoeidheid voelt, dan moet je erover praten." De 50-jarige heeft een boek geschreven waarin ze haar adviezen deelt voor een *Zachte postpartumperiode*. Toevallig of als gevolg hiervan: postpartumdepressie treft de helft minder vrouwen in Nederland dan in Frankrijk.

Delphine Petit-Postma is eind 2018 weer gaan studeren om kraamverzorgende te worden. Een jaar later zorgde ze als ZZP'er voor haar eerste baby's. © Amélie Courtet / Kanaal

Wat niet in het boek staat, zijn de moeilijkheden van het beroep. De telefoon bijvoorbeeld, die 's avonds aan blijft staan voor een bevalling. "In het begin is het een beetje stressvol en daarna wennen we eraan," zegt Delphine Petit-Postma. De dag ervoor ging de telefoon precies bij het ochtendgloren. "De baby werd om 6.45 uur thuis geboren, ik was er om 7.15 uur" om de verloskundige te begeleiden, die uiteindelijk verantwoordelijk is voor het gezin. Die vertrok om 8.30 uur. "Daarna ziet de baby alleen mij. We realiseren ons niet hoeveel verantwoordelijkheid we hebben. We moeten afwijkingen bij de moeder en het kind opsporen," benadrukt ze. "Dat is

zwaar." Delphine Petit-Postma is er zeker van dat ze dit beroep niet langer dan tien jaar zal uitoefenen. Want het is "erg vermoeiend."

Op zoek naar 1000 kraamverzorgenden

Vandaag de dag staat het beroep op de tocht. Ongeveer 9000 kraamverzorgenden werken in Nederland, als zelfstandigen of in dienst bij een kraambureau, een kraamzorgbureau. Er zijn er 1000 meer nodig. "Verpleegkundigen hebben vaste uren, maar voor kraamverzorgenden is de geboortedatum van de baby zo onvoorspelbaar dat ze extreem flexibel moeten zijn," analyseert Fleur Lambermon. De meesten zijn 50 of 60 jaar oud. "Als je zelf kinderen hebt, is het erg moeilijk."

Voor haar dochter, die klaagde dat ze haar nooit zag, nam Iris Vincken meer dan een jaar geleden ontslag. Het was echter haar roeping: "Ik was acht toen mijn kleine broertje werd geboren en ik vond het geweldig om te zien wat de kraamzorg deed," herinnert de dertiger zich. "Ze onderzocht mijn moeder, mijn broertje, speelde en kookte met mij. Ik dacht: 'dit is wat ik later wil doen'." Op 22-jarige leeftijd ging ze werken bij het kraamzorgbureau Geboortezorg Limburg. Elf jaar later is het beroep veranderd: "Toen ik begon, bleven we de hele week bij een gezin. De laatste vier jaar konden we twee tot drie gezinnen per dag doen, met weinig vrije weekenden."

Iris Vincken werd verpleegkundige. Ze verdient €2800 bruto/maand tegenover €1800 toen ze kraamverzorgende was. "Maar het was niet voor het salaris dat ik stopte," verduidelijkt ze.

"Kraamzorg doet veel meer dan alleen schoonmaken"

"Gemiddeld verdienen gezondheidsberoepen 7,5% minder dan andere beroepen. Binnen deze sector verdienen kraamverzorgenden 10% minder dan mensen die in een verpleeghuis werken," klaagt Feli Escarabajal, directeur van de regio Noord-Oost van de vakbond FNV. Ze stuurde eind december een dringende brief naar minister van Volksgezondheid, Conny Helder. Met het oog op het tekort aan personeel vreest ze dat er op korte termijn geen kraamzorg meer beschikbaar zal zijn voor veel moeders en pasgeborenen.

Een toekomst waar Inge Hagenauw, docent kraamzorg, niet in wil geloven. Kraamzorg is "een belangrijke schakel in de geboortezorg." In 2019 toonde een onderzoek van Erasmus MC aan dat gezinnen die niet voldoende kraamzorg krijgen - één op de zes vrouwen in Nederland - later in het jaar hogere gezondheidskosten hebben.

De docent betreurt het imago dat hen achtervolgt: "Kraamverzorgenden worden nog steeds te vaak gezien als huishoudelijke hulp. Maar ze doen veel meer dan alleen schoonmaken, het zijn zorgprofessionals. Ze zijn de ogen en oren van de verloskundige."

Het is essentieel om het beroep aantrekkelijker te maken. Oplossingen zijn in ontwikkeling. Salarissen waarderen, wachtdiensten verminderen, roosters herorganiseren. Snel handelen,

voordat het beroep ten einde komt.

par

Amélie Courtet

